

Briselē, 10.5.2022.
SWD(2022) 140 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS
IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS

[...]

Pavaddokuments dokumentiem

**KOMISIJAS REGULA (ES) .../.. par Līguma par Eiropas Savienības darbību
101. panta 3. punkta piemērošanu vertikālo nolīgumu un saskaņotu darbību
kategorijām**

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS Komisijas paziņojums “Pamatnostādnes vertikālo
ierobežojumu jomā”

{C(2022) 3015 final} - {SEC(2022) 198 final} - {SWD(2022) 139 final}

Kopsavilkums
Ietekmes novērtējums, kas pievienots pārskatītajai Vertikālo nolīgumu grupu atbrīvojuma regulai ("VNGAR") un pārskatītajām Pamatnostādnēm vertikālo ierobežojumu jomā ("Vertikālo nolīgumu pamatnostādnes")
A. Rīcības nepieciešamība
Kāda ir problēmas būtība un kāpēc problēma ir nozīmīga ES mērogā?
<p>Izvērtējumā tika secināts, ka VNGAR un Vertikālo nolīgumu pamatnostādnes ir noderīgi instrumenti, kas atvieglo vertikālo nolīgumu novērtēšanu saskaņā ar ES pretmonopola tiesību aktiem. Taču tika arī konstatēts, ka tirgus kopš šo noteikumu pieņemšanas ir ievērojami mainījušies, īpaši tāpēc, ka ir pieaugusi tiešsaistes pārdošana un parādījušies jauni tirgus dalībnieki, tādi kā tiešsaistes platformas. Ņemot to vērā, izvērtējumā kopumā tika secināts, ka atsevišķās jomās noteikumu iedarbība nesasniedz to potenciālu. Konkrētāk, tika atzīts, ka atbrīvojuma tvērums jāpielāgo četrās jomās.</p> <p>Divējādā izplatīšana ir scenārijs, kurā piegādātājs savas preces vai pakalpojumus pārdod ne tikai ar neatkarīgu izplatītāju starpniecību, bet arī tieši galapatērētājiem. Pirmkārt, izvērtējums parādīja, ka, ņemot vērā augošo divējādās izplatīšanas izmantojumu, var gadīties, ka saskaņā ar 2010. gada VNGAR pašlaik tiek atbrīvoti tādi vertikālie nolīgumi, kuros problemātiskie horizontālie aspekti vairs nav nenoizīmīgi, īpaši attiecībā uz informācijas apmaiņu starp piegādātāju un izplatītājiem un attiecībā uz hibrīdplatformām. Otrkārt, izvērtējumā tika secināts, ka varētu būt lietderīgi divējādajai izplatīšanai paredzēto atbrīvojumu piemērot arī vairumtirgotājiem un importētājiem.</p> <p>Paritātes saistības paredz, ka uzņēmumam savas preces vai pakalpojumi jāpiedāvā otrai līgumslēdzējai pusei ar tādiem pašiem vai labākiem nosacījumiem, kādi tiek piedāvāti trešām personām. 2010. gada VNGAR attiecas uz visām paritātes saistībām. Taču izvērtējumā tika konstatēts, ka arvien vairāk tiek izmantotas mazumtirdzniecības paritātes saistības un ka platformu mazumtirdzniecības paritātes saistības īsti neatbilst Līguma 101. panta 3. punkta nosacījumiem, tāpēc atbrīvojums uz tām nebūtu jāattiecina.</p> <p>Aktīvās pārdošanas ierobežojumi ir izplatītājam noteikti ierobežojumi attiecībā uz iespējām aktīvi vērsties pie klientu grupām vai teritorijām. Kā liecina izvērtējumā savāktais fakts materiāls, 2010. gada VNGAR nav pietiekami elastīga un aktīvās pārdošanas ierobežojumi varētu vēl papildu situācijās atbilst atbrīvojuma nosacījumiem.</p> <p>Saskaņā ar 2010. gada VNGAR tiešsaistes pārdošanas aizliegums ir uzskatāms par smago ierobežojumu. Tas pats attiecas uz noteiktiem netiešajiem tiešsaistes pārdošanas ierobežojumiem, piemēram, ja vienam un tam pašam izplatītājam attiecībā uz tiešsaistē pārdodamiem produktiem tiek piemērotas augstākas vairumtirdzniecības cenas nekā bezsaistē pārdodamiem produktiem ("divējādu cenu piemērošana") vai ja tiek noteikti tiešsaistes pārdošanas kritēriji, kas kopumā nav līdzvērtīgi tiem, kurus piemēro fiziskajiem veikaliem ("līdzvērtības principa neievērošana"). Šie ierobežojumi vairs nav piemēroti tagadējā kontekstā, kad tiešsaistes pārdošana ir kļuvusi par patstāvīgu pārdošanas kanālu, kuram vairs nav vajadzīga tāda pati īpaša aizsardzība kā agrāk, kamēr fiziskajiem veikaliem klājas arvien grūtāk.</p>
Kādi ir sasniedzamie mērķi?
Pārskatīšanas vispārīgais mērķis ir nodrošināt uzņēmumiem vienkāršākus, skaidrākus un aktuālus noteikumus un norādījumus, kas tiem palīdzētu pašiem novērtēt vertikālo nolīgumu atbilstību Līguma 101. pantam tagadējā uzņēmējdarbības vidē, kas piedzīvojusi lielas pārmaiņas tiešsaistes pārdošanas un tiešsaistes platformu nozīmes pieauguma rezultātā, kā arī atvieglot Komisijas, VKI un valstu tiesu izpildes panākšanas darbības.
Kāda ir ES līmeņa rīcības pievienotā vērtība? (subsidiaritāte)
Subsidiaritātes princips nav piemērojams, jo Eiropas Savienībai konkurences jomā ir ekskluzīva kompetence. Tā kā VNGAR paredz atbrīvojumu no ES konkurences tiesību

aktiem, kādu var piešķirt tikai ES līmenī, šī regula nodrošina pievienoto vērtību salīdzinājumā ar esošajiem vispārīgākiem dažādu dalībvalstu norādījumiem par Līguma 101. panta piemērošanu.

B. Risinājumi

Kādi ir risinājumu varianti izvīrīto mērķu sasniegšanai? Vai ir kāds vēlāmais variants?

Bāzes scenārijs ikvienā ietekmes novērtējuma jomā ir 2010. gada VNGAR noteikumu un Vertikālo nolīgumu pamatnostādņu norādījumu atstāšana nemainītā veidā.

Attiecībā uz divējādo izplatīšanu **1. variantā** divējādajai izplatīšanai joprojām būtu piemērojams grupu atbrīvojums, taču tas būtu ar šaurāku tvērumu. Konkrētāk, **1.a variantā** atbrīvojums būtu piemērojams tikai tad, ja pušu kopējā tirgus daļa mazumtirdzniecības tirgū nepārsniedz 10 %. **1.b variantā** grupu atbrīvojums attiektos uz visiem divējādās izplatīšanas nolīgumu aspektiem, izņemot noteiktus informācijas apmaiņas veidus. **1.c variantā** no grupu atbrīvojuma tiktu izslēgti hibrīdplatformu vertikālie nolīgumi. **2. variantā** grupu atbrīvojums attiecībā uz divējādo izplatīšanu tiktu pilnībā atcelts. **3. variantā** grupu atbrīvojums attiektos uz divējādo izplatīšanu, ar ko nodarbojas vairumtirgotāji un importētāji. Vēlāmais variants ir 1.b, 1.c un 3. variantu apvienojums.

Attiecībā uz paritātes saistībām **1. variantā** no VNGAR tvēruma tiktu izslēgtas platformu mazumtirdzniecības paritātes saistības. Līdz ar to šīm paritātes saistībām būtu nepieciešams individuālais novērtējums saskaņā ar Līguma 101. pantu. **2. variantā** no VNGAR tvēruma tiktu izslēgtas visu veidu paritātes saistības. Vēlāmais variants ir 1. variants.

Attiecībā uz aktīvās pārdošanas ierobežojumiem **1. variantā** tiktu papildināti izņēmuma gadījumi, kuros šiem ierobežojumiem ir piemērojams grupu atbrīvojums. Konkrētāk, **1.a variantā** būtu ļauts vienā teritorijā izmantot dažādu izplatīšanas sistēmu kombināciju. **1.b variantā** piegādātājam būtu iespēja attiecībā uz konkrētu teritoriju vai konkrētu klientu grupu pilnvarot vairāk nekā vienu ekskluzīvo izplatītāju (“dalītā ekskluzivitāte”). **1.c variantā** piegādātājam būtu iespēja ierobežot aktīvo pārdošanu, ko veic tā pircēji, kā arī tā pircēju klienti (“ierobežojuma attiecināšana”). **2. variantā** piegādātājs varētu ierobežot aktīvo un pasīvo pārdošanu no teritorijas, kas nav teritorija ar selektīvās izplatīšanas sistēmu, attiecībā uz nepilnvarotiem izplatītājiem, kuri atrodas minētajā teritorijā. Vēlāmais variants ir 1.b, 1.c un 2. variantu apvienojums.

Attiecībā uz netiešajiem tiešsaistes pārdošanas ierobežojumiem **1. variantā** no smago ierobežojumu uzskaitījuma tiktu izslēgta divējādu cenu piemērošana. **2. variantā** no smago ierobežojumu uzskaitījuma tiktu izslēgta līdzvērtības principa neievērošana. Vēlāmais variants ir 1. un 2. variantu apvienojums.

Kāds ir dažādu ieinteresēto personu viedoklis? Kurus variantus tās atbalsta?

Visas ieinteresēto personu kategorijas atbalsta VNGAR un Vertikālo nolīgumu pamatnostādņu pārskatīšanu. Ieinteresēto personu viedokļi atšķiras visās četrās ietekmes novērtējuma jomās.

Attiecībā uz divējādo izplatīšanu ieinteresētās personas kopumā neatbalstīja 2. variantu, kas paredz pilnībā atcelt atbrīvojumu attiecībā uz šo izplatīšanas veidu. Savukārt 3. variantu, kas paredz atbrīvojuma tvērumā iekļaut vairumtirgotājus un importētājus, visu kategoriju ieinteresētās personas kopumā atbalstīja. 1.a variants nevienā ieinteresēto personu kategorijā nerada atbalstu, galvenokārt praktisko grūtību dēļ, ko tas radītu. Attiecībā uz 1.b variantu viedokļi atšķīrās, lai gan vairākums ieinteresēto personu piekrita informācijas apmaiņas nozīmei divējādās izplatīšanas gadījumā, bet līdztekus arī tam, ka šī apmaiņa var radīt bažas horizontālā līmenī. VKI īpaši atbalstīja 1.c variantu – hibrīdplatformu izslēgšanu no atbrīvojuma tvēruma.

Attiecībā uz paritātes saistībām 1. variantu atbalstīja dažas VKI, kā arī liela daļa tiešsaistes starpnieku, izplatītāju, advokātu biroju un uzņēmumu apvienību, kas pārstāv piegādātājus un izplatītājus. 2. variantu atbalstīja dažas VKI, viena patērētāju apvienība un vairākums

piegādātāju.

Attiecībā uz **aktīvās pārdošanas ierobežojumiem** 1.a variantu atbalstīja galvenokārt piegādātāji, turpretī VKI, mazumtirgotāji un viena patērētāju apvienība tajā saskatīja zināmas problēmas. Vairākums ieinteresēto personu atbalstīja 1.b un 1.c variantu ar nosacījumu, ka piemērošanai ir noteiktas skaidras robežas. Visu kategoriju ieinteresētās personas atbalstīja arī 2. variantu.

Attiecībā uz **netiešajiem tiešsaistes pārdošanas ierobežojumiem** 1. variantu atbalstīja piegādātāji, advokātu biroji, daži izplatītāji un dažas VKI, turpretī tiešsaistes starpnieki un daži izplatītāji saskatīja problēmas, kuras varētu novērst, piemērojot ierobežojošo principu. 2. variantu atbalstīja vairākums ieinteresēto personu kategoriju.

C. Vēlamo variantu ietekme

Kādus ieguvumus nodrošinās vēlami varianti? (ja tādi ir; pretējā gadījumā – galvenie varianti)

Attiecībā uz divējādo izplatīšanu galvenais ieguvums no vēlāmā varianta būtu mazāka negatīvā ietekme uz konkurenci, ko varētu radīt informācijas apmaiņa divējādās izplatīšanas gadījumā un divējādās izplatīšanas izmantošana hibrīdplatformās. Turklāt šā varianta priekšrocība ir arī atbilstības nodrošināšanas izmaksu samazināšana vairumtirgotājiem un importētājiem, kas izmanto divējādo izplatīšanu.

Attiecībā uz paritātes saistībām paredzams, ka vēlamais variants samazinātu platformu mazumtirdzniecības paritātes saistību izmantošanu un līdz ar to arī negatīvo ietekmi.

Attiecībā uz aktīvās pārdošanas ierobežojumiem galvenie ieguvumi no vēlāmā varianta būtu atbilstības nodrošināšanas izmaksu samazināšanās un lielāks elastīgums iespējās, kā piegādātāji var aizsargāt ekskluzīvo un selektīvo izplatītāju investīcijas.

Attiecībā uz divējādu cenu piemērošanu un līdzvērtības kritērijiem vēlamais variants nozīmētu atbilstības nodrošināšanas izmaksu samazināšanos piegādātājiem un mazākas izmaksas izplatītājiem, kuriem vairs nebūtu jāpanāk atbilstība kritērijiem, kas neatbilst to izmantotajam kanālam.

Cik izmaksās vēlamais variants? (ja tāds ir; pretējā gadījumā – galvenie varianti)

Lai gan uz dažiem ierobežojumiem grupu atbrīvojums vairs neattiektos, kā rezultātā palielinātos izmaksas tām ieinteresētajām personām, kuras VNGAR vienkāršotos noteikumus vairs nevarētu piemērot savu nolīgumu pašnovērtēšanai, citiem no VNGAR pašlaik izslēgtajiem ierobežojumiem tiktu piemērots atbrīvojums, kā rezultātā citu ieinteresēto personu izmaksas samazinātos. Tādējādi kopumā nav paredzams, ka šīs pārskatīšanas rezultātā ievērojami palielinātos uzņēmumu atbilstības nodrošināšanas izmaksas. Pārskatīšana arī samazinātu izmaksas, jo vienkāršotu pašreizējo noteikumu sarežģītākos aspektus un racionalizētu esošos norādījumus.

Kāda būs ietekme uz MVU un konkurētspēju?

Vēlmais variants **divējādās izplatīšanas** jomā ļautu mazināt konkurenci ierobežojošo ietekmi, vienlaikus dodot iespēju divējādajai izplatīšanai veicināt konkurenci, līdz ar to tam kopumā būtu pozitīva ietekme uz konkurenci. MVU ieguvums no vēlāmā varianta principā būtu tāds pats kā citiem uzņēmumiem, jo noteikumi ietvertu skaidrus un noderīgus norādījumus, kas tiem ļautu noteikt, uz kādu informācijas apmaiņu VNGAR neattiecas un kādos gadījumos divējādā izplatīšana, kurā iesaistītas hibrīdplatformas (īpaši, ja tām nav tirgus varas), nebūtu problemātiska no konkurences viedokļa.

Vēlmais variants **paritātes saistību** jomā pozitīvi ietekmētu konkurenci tiešsaistes starpniecības pakalpojumu sniegšanā un līdz ar to arī uzņēmumus – tostarp MVU –, kas izmanto šos pakalpojumus, lai pārdotu savus produktus. Tas nāktu par labu arī jauniem vai mazākiem tiešsaistes starpniekiem, kuri vēlas ieiet vai augt starpniecības pakalpojumu tirgos.

Vēlmais variants **aktīvās pārdošanas ierobežojumu** jomā kopumā palielinātu ekskluzīvās un selektīvās izplatīšanas sistēmu efektivitāti (tas attiektos arī uz MVU). Tā kā dalītās

<p>ekskluzivitātes un ierobežojuma attiecināšanas piemērošanai būtu noteiktas skaidras robežas, palielinātos arī zīmolu iekšējā konkurence.</p> <p>Vēlamais variants netiešo tiešsaistes pārdošanas ierobežojumu jomā pozitīvi ietekmētu konkurenci, kā arī uzņēmumus un MVU vispār, jo ļautu tiem saglabāt konkurētspēju, tai skaitā fizisko veikalu konkurētspēju.</p>
<p>Vai ir paredzama būtiska ietekme uz valstu budžetiem un pārvaldes iestādēm?</p> <p>Kopumā pārskatīšanas rezultātā nerastos būtiska praktiskā ietekmes uz novērtējumu, ko konkurences iestādes veic, piemērojot Līguma 101. pantu. Tas ir tāpēc, ka nebūtu būtisku izmaiņu novērtējuma pamatstrukturā un satvarā, ko paredz VNGAR. Pārskatīšanas rezultātā nerastos arī būtiska ietekme uz valstu budžetiem.</p>
<p>Vai paredzama kāda cita būtiska ietekme?</p> <p>Papildus tiešajai ietekmei uz uzņēmumiem, konkurenci un iekšējo tirgu paredzams, ka vēlamie varianti radīs arī netiešu ietekmi uz patērētājiem. Sagaidāms, ka pārskatīšanas rezultātā patērētājiem palielināsies izvēles iespējas, jo divējādās izplatīšanas atbrīvojuma tvērumā tiks iekļauti vairumtirgotāji un importētāji, dalītās ekskluzivitātes rezultātā palielināsies zīmolu iekšējā konkurence, izplatītāju investīciju labākas aizsardzības rezultātā uzlabosies pirmspārdošanas un pēcpārdošanas pakalpojumi un divējādās cenu piemērošanas un nelīdzvērtības principa piemērošanas rezultātā palielināsies fizisko veikalu konkurētspēja un pieaugs tiešsaistes un bezsaistes izplatīšanas efektivitāte.</p> <p>Pārskatīšana ietekmēs arī konkurences iestādes – atkarībā no konkrētās jomas izpildes panākšanas izmaksas vai nu nemainīsies, vai samazināsies.</p>
<p>Samērīgums</p> <p>Visās noteikumu jomās izraudzītais vēlamais variants būtu samērīgs, jo paredz tikai to, kas nepieciešams VNGAR noteiktā atbrīvojuma tvēruma pielāgošanai.</p>
<p>D. Turpmākā rīcība</p>
<p>Kad šis regulējums tiks pārskatīts?</p> <p>Plānots, ka jaunais regulējums būs spēkā 12 gadus. Šajā periodā Komisija uzraudzīs pārskatīto noteikumu darbību. Tālab tā balstīsies uz savu un uz VKI pieredzi noteikumu izpildes panākšanā, jautājumiem par interpretāciju, kas tiks skatīti valstu un Savienības tiesās, un neformālām diskusijām ar ieinteresētajām personām. Vēlākais 2030. gada jūnijā Komisija nāks klajā ar izvērtējuma ziņojumu par pārskatīto noteikumu darbību, kurš jo īpaši balstīsies uz pastāvīgās uzraudzības gaitā ievāktu informāciju.</p>